

Een tuin als 'natuurterrein' en het opmerkelijke jaar 2006

Rosita Bink-Moenen

Twintig jaar wonen we alweer op de huidige plaats en zo oud is ook onze tuin. Want het kleine straatje waar we in wonen was voor die tijd een graslandje aan de rand van het dorp. Het voordeel: een vrij natuurlijke uitgangssituatie, in dit geval betekende dit een humusarme, leemachtige zandgrond. In de streek wordt het klapzand genoemd omdat het bij regen snel dichtslaat. Ons nadeel: we waren het totaal niet eens over de aanleg. Maar de tuin lag er voor ik het wist met muurtjes, heuveltjes, waarvan één kalkrijk, twee vijvertjes en een grasveld. Het enige wat ik nog kon doen was wat aan de verhoudingen sleutelen; in meer opzichten. Planten kregen we van overal toegevoegd, meest wilde soorten, en verder werd het assortiment vooral aangevuld met allerlei soorten die geschikt waren als voedselplant voor dagvlinders.

Het boeiende van een nieuw gestarte tuin zijn de processen die zich daarin voltrekken, zowel wat de planten betreft die komen en gaan of steeds groter worden, als wat betreft de daarmee gepaard gaande ontwikkeling van het dierenleven. Het eerste is gemakkelijker te volgen dan het laatste, al was het maar omdat je daar zelf ook regelmatig bij ingrijpt. Maar kom er maar eens achter met welk dier je te maken hebt. Want wie heeft er nu stapels determinatiewerken in de boekenkast staan. Bovendien moet je daar ook mee leren omgaan. Voor een deel bracht de insectengids van Collins (1986) uitkomst omdat daar veel gewone soorten in bijeengebracht zijn. Wat wilde bijen betreft kom je daar echter niet ver mee. De gids van Bellmann (1993) was voor mij het eerste boek dat in die groep wat inzicht gaf. En nu ik enig idee kreeg wat er aan bijen (en andere insecten) langskwam, kreeg ik ook vrede met de inrichting van de tuin. Want muurtjes, heuveltjes en vijvertjes zorgen ook op een klein oppervlak

voor een schat aan verschillende microklimaatjes.

Al die verschillende plekjes dragen ongetwijfeld bij aan een rijk insectenleven, denk aan de grote bladsnijder, *Megachile willughbiella* die tussen de stenen van het muurtje haar nestgelegenheid vindt. Of aan de langkopsmaragdgroefbij (*Lasioglossum morio*) waarvan een grote kolonie zich bovenop het muurtje gevestigd heeft samen met het geeltipje (*Nomada sheppardana*). Daar lag dit jaar ook een nest van de aardhommel (*Bombus terrestris*). Langs de achterkant op het muurtje zijn struiken aangeplant als afscheiding met de burens. Deze dienen in het voorjaar als ontmoetingsplaats voor allerlei soorten zandbijen (foto pagina 22). Maar niet alleen de inrichting, ook de plantensoorten die worden aangeplant zijn belangrijk. Een deel van de planten bestemd voor vlinders, trok vooral bijzondere bijen aan. Knollathyrus en een blazenstruik bedoeld voor blauwtjes, haalden de spectaculaire lathyrusbij (*Megachile ericetorum*) (foto voorpagina), naar de tuin. En de reseda, het voedsel voor het resedawitje, kreeg al vrij snel bezoek van de resedamaskerbij (*Hylaeus signatus*) (foto pagina 22). Waar deze soorten vandaan kwamen? Geen idee! Ik schat dat er inmiddels een zestigtal soorten zijn waargenomen.

Een tuin kan een oase betekenen, niet alleen in een aan plantensoorten arme omgeving maar ook in barre tijden. Hier is luwte en wordt er gesproeid in tijden van droogte zodat bloembezoekers er terecht kunnen wanneer buiten de tuinen alles is verdord. En 2006 kende zo'n periode van hitte en droogte, die ook nog eens werd gevolgd door een periode van kou en regen. Helaas waren we de eerste weken van de droogteperiode niet thuis. En konden we niet voor een oase zorgen. Het seizoen 2006 werd daardoor niet interessant door wat er wel was, maar juist door wat er niet was. Na half juli was er nauwelijks nog een bij te zien. Van de grote wolbij (*Anthidium manicatum*), altijd goed voor een aantal exemplaren, was slechts één keer een vrouwtje

te zien. Haar koekoek, de gele tubebij (*Stelis punctulatissima*), die steeds talrijker werd, is niet waargenomen. Ook de behangersbijen waren afwezig; van de lathyrusbij was in 2006 geen spoor te bekennen. Voor de aan klokjes gebonden soorten was het ook einde verhaal. Spannend wordt het nu wat er in 2007 gaat gebeuren. Voor de aan klokjes gebonden soorten ben ik niet bang, mijn ervaring is dat die het wel redden. Wat de andere bijen betreft is het afwachten.

Waren er dan geen leuke waarnemingen in 2006. Dat wel, vooral het voorjaar was geweldig met veel soorten. Maar of dat meer was dan andere jaren is de vraag, want hoe vertrouwd er een groep dieren wordt hoe meer je gaat zien. De verrassing waren verscheidene zandbijen met *Stylops* vrouwtjes tussen de achterlijfssegmenten. Frank van de Meer vond tussen de in het voorjaar gevangen groefbijen een kleigroefbij (*LasioGLOSSUM pauxillum*), en dat op het zand. De groefbij *L. sabulosum* lijkt zich te kunnen handhaven. Maar in de zomer was er niets meer van groefbijen te bemerken. Ook wat deze bijen betreft wordt het dus spannend wat 2007 brengt. Over de andere bijzondere waarnemingen maakte ik al melding in een vorig stukje (Bink-Moenen, 2006). Op één waarneming na maar die betrof een graafwesp. Bijenwolven (*Philanthus triangulum*) zien we ieder jaar, meest mannetjes, nu was er een vrouwtje dat in de tuin een nest startte. Volgend jaar een kolonie? Ik geloof er niets van.

Literatuur

- Bellmann, H., 1998. Gids van bijen, wespen en mieren. - Tirion, Baarn.
- Bink-Moenen, R.M., 2006. Enkele bijenobservaties, zowel uit als thuis. - Bzzz 24: 54-55.
- Chinery, M., 1986. Collins guide to the insects of Britain and Western Europe. - Harper Collins Publishers, London.

R.M. Bink-Moenen, Zuider-Eng 6, 6721 HH Bennekom, Frits.en.Rosita@tiscali.nl

De lathyrusbij (*Megachile ericetorum*) en haar koekoek de gouden kegelbij (*Coelioxys aurolimbata*)

Pieter van Breugel

In mijn tuin heb ik veel nestblokken hangen. Sinds een jaar of 5 maken elk jaar enkele vrouwtjes van de lathyrusbij (*Megachile ericetorum*) (foto voorpagina) hiervan gebruik. Ze foerageren vooral op een paar blazenstruiken (*Colutea arborescens*) in de voortuin van een buurman. Ook de mannen zijn daar vaak te vinden, rond de struik scherend in zijwaartse vlucht, terwijl ze uitkijken naar vrouwtjes die ze in hun haast meestal voorbij vliegen. Soms stoppen ze in de lucht zo plotseling dat het lijkt alsof ze tegen een muur vliegen. Die vliegkunsten zijn natuurlijk alleen bedoeld om argeloze vrouwen te overvallen, die echter heel bedaard van bloem naar bloem vliegen, vaak wat teruggetrokken op wat minder openbare bloemen. Veroveringslustige mannen worden vrijwel altijd afgewezen, maar hun levenslust dwingt ze tot de snelle vluchten, afgewisseld met een korte stop om ook even bij te tanken uit een van de bloemen. Later op de dag nemen ze hun nachtdrankje uit hartgespan (*Leonurus cardiaca*) en heggenrank (*Bryonia dioica*). Sierertwen (*Lathyrus odoratus*) zijn ook geliefd. De vrouwtjes duwen tijdens het drinken de kiel van de bloem weg, zodat de meeldraden bloot komen en krommen zich net voor het wegvliegen naar de meeldraden om daarvan het stuifmeel te oogsten.

De grote bladsnijder (*Megachile willughbiella*) tref ik ook vaak aan op siererwt en blazenstruik. Het gedrag van beide seksen is vergelijkbaar met dat van de lathyrusbijen, hoewel de vrouwtjes zich niet zo krommen net voor het wegvliegen van de bloem. Elk jaar maken de lathyrusbijen hun nestgangen in dezelfde boorgaten. Daarin wordt de binnenkant bekleed met een dunne zandlaag, waarvan de korrels ste-

- 1 Muurtje met struiken, ontmoetingsplaats voor zandbijen. Foto Saxifraga/Frits Bink ▲
- 2 Gouden kegelbij (*Coelioxys aurolimbata*) op nestblok. Foto Pieter van Breugel ►
- 3 Reseda met mannetje resedamaskerbij (*Hylaeus signatus*). Foto Saxifraga/Frits Bink. ▼

